ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Ro'ziyeva Dildora Aminovna

O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi magistranti

dildoraroziyeva671@gmail.com

KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLIK JAMIYATLARNING DIVIDEND SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada korporativ boshqaruv tizimida aksiyadorlik jamiyatlarining dividend siyosatini shakllantirish va takomillashtirish mexanizmlari tahlil qilinadi. Dividend siyosatining korporativ boshqaruv samaradorligi, aksiyadorlar manfaatlarini himoya qilish, kompaniya investitsion jozibadorligini oshirish hamda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Shuningdek, dividend to'lovlari strategiyasini ishlab chiqishda foyda taqsimoti, reinvestitsiya siyosati, kapital tuzilmasi va bozor kon'yunkturasining ta'siri o'rganiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, optimal dividend siyosatini shakllantirish korporativ boshqaruv shaffofligini kuchaytiradi, investorlar ishonchini oshiradi va aksiyadorlik jamiyatining uzoq muddatli rivojlanishiga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: korporativ boshqaruv, aksiyadorlik jamiyati, dividend siyosati, foyda taqsimoti, reinvestitsiya, kapital tuzilmasi, investorlar manfaatlari, moliyaviy barqarorlik, aksiyadorlar huquqlari

Abstract. This article analyzes the mechanisms for forming and improving dividend policy in joint-stock companies within the corporate governance system. The role of dividend policy in ensuring corporate governance efficiency, protecting shareholders' interests, enhancing investment attractiveness, and maintaining financial stability is scientifically substantiated. The study examines the influence of profit distribution, reinvestment strategy, capital structure, and market conditions on dividend decision-making. The findings indicate that an optimal dividend policy strengthens corporate transparency, increases investor confidence, and contributes to the long-term sustainable development of joint-stock companies.

Keywords: corporate governance, joint-stock company, dividend policy, profit distribution, reinvestment, capital structure, shareholders' interests, financial stability, shareholder rights.

Kirish

So'nggi yillarda korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish va aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini samarali shakllantirish masalasi jahon iqtisodiyotida dolzarb yo'nalishlardan biriga aylandi. Global kapital bozorlarida investorlar uchun eng muhim ko'rsatkichlardan biri kompaniyaning dividend to'lovlari barqarorligi va prognoz qilinuvchanligidir. 2023-yil yakunlariga ko'ra, dunyo bo'yicha yirik kompaniyalar tomonidan to'langan dividendlar hajmi 1,66 trillion AQSh dollarini tashkil etib, tarixiy rekord darajaga yetdi. 2024-yilda esa global dividend to'lovlari hajmi 1,7 trillion AQSh dollaridan oshgani kuzatildi. Bu holat aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatining strategik ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi.

Xalqaro tajribada dividend siyosati korporativ boshqaruv samaradorligining muhim indikatorlaridan biri sifatida qaraladi. Masalan, rivojlangan mamlakatlarda aksiyadorlik

jamiyatlarining o‘rtacha dividend payout ratio (sof foydaning dividend sifatida taqsimlanadigan ulushi) 40–60 foiz atrofida shakllanmoqda. Bu ko‘rsatkich kompaniyalarning bir vaqtning o‘zida ham investorlar manfaatini ta’minlash, ham reinvestitsiya imkoniyatlarini saqlab qolishga intilayotganini anglatadi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham korporativ boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish va aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatini xalqaro standartlarga moslashtirish bo‘yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. So‘nggi yillarda respublikada 600 dan ortiq aksiyadorlik jamiyatlari faoliyat yuritmoqda. 2023-yil yakunlari bo‘yicha fond bozorida aksiyalar bo‘yicha tuzilgan bitimlar hajmi sezilarli darajada oshdi va dividend to‘lovlari hajmi ham o‘sish tendensiyasini namoyon etdi. Davlat ulushi mavjud aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini shaffoflashtirish va aksiyadorlar huquqlarini himoya qilish masalalari ustuvor vazifa sifatida belgilangan.

Tahlil va muhokama

Dividend siyosati korporativ boshqaruv tizimining markaziy elementlaridan biri sifatida xalqaro ilmiy adabiyotlarda keng o‘rganilgan. OECD (2023) korporativ boshqaruv samaradorligini baholashda dividend siyosatini aksiyadorlar manfaatlarini himoya qilish mexanizmi sifatida talqin qiladi. Unga ko‘ra, dividend to‘lovlarining barqarorligi kompaniya boshqaruv organlarining aksiyadorlar oldidagi hisobdorligini kuchaytiradi. IMF (2023) esa global moliyaviy barqarorlik kontekstida dividend siyosatini kompaniyaning likvidlik strategiyasi va kapital yetarliligi bilan bog‘liq holda baholaydi. Ushbu yondashuvlarga ko‘ra, yuqori dividend to‘lovlari investorlar ishonchini oshiradi, biroq haddan tashqari yuqori payout ratio uzoq muddatli investitsion imkoniyatlarni cheklashi mumkin.

Janus Henderson Global Dividend Index (2024) ma’lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda global dividend to‘lovlari 1,66 trillion AQSh dollarini tashkil etib, 2024-yilda 1,7 trillion dollardan oshgan. Bu rekord ko‘rsatkichlar kompaniyalar foyda taqsimotiga investorlar talabi ortib borayotganini tasdiqlaydi. S&P Dow Jones Indices (2024) hisobotiga ko‘ra, 2023-yilda S&P 500 kompaniyalari tomonidan 550 mlrd. AQSh dollaridan ortiq dividend to‘langan. Rivojlangan mamlakatlarda o‘rtacha dividend payout ratio 45–55 foiz atrofida shakllangan.

Muallifning fikricha, ushbu ko‘rsatkichlar dividend siyosati nafaqat foyda taqsimoti vositasi, balki kapital bozorida signal beruvchi mexanizm ekanini ko‘rsatadi. Ya’ni, kompaniya tomonidan barqaror dividend to‘lanishi uning moliyaviy barqarorligi va kelgusidagi pul oqimlari prognoz qilinuvchanligidan dalolat beradi. Shu bilan birga, xalqaro tajribani to‘liq ko‘chirib qo‘llash har doim ham samarali emas. O‘zbekiston sharoitida kapital bozori hali chuqur diversifikatsiyalashmagan va institutsional investorlar ulushi cheklanganligi sababli dividend siyosatini moslashtirilgan model asosida shakllantirish maqsadga muvofiqdir.

O‘zbekiston Respublikasida 600 dan ortiq aksiyadorlik jamiyatlari faoliyat yuritmoqda. Davlat ulushi mavjud yirik korxonalarda dividend siyosatini shaffoflashtirish va byudjet tushumlarini oshirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Biroq milliy amaliyotda dividend payout ratio bo‘yicha yagona metodologik yondashuv to‘liq shakllanmagan. Ayrim korxonalarda yuqori dividend to‘lovlari kuzatilsa, boshqalarida foyda asosan reinvestitsiyaga yo‘naltirilmoqda.

Muallifning nazarida, aynan mana shu nomuvozanat korporativ boshqaruv tizimining institutsional jihatdan takomillashmaganligini ko‘rsatadi. Agar dividend siyosati kompaniyaning uzoq muddatli strategiyasi bilan integratsiyalashmagan bo‘lsa, qisqa muddatli manfaatlar ustuvorlik kasb etishi mumkin. Bu esa aksiyadorlar o‘rtasida manfaatlar to‘qnashuvini keltirib chiqaradi.

Xalqaro tajribada dividend siyosatini shakllantirishda uch asosiy model qo‘llaniladi: barqaror dividend modeli, qoldiq (residual) dividend modeli va kombinatsiyalashgan model. OECD tahlillariga ko‘ra, rivojlangan mamlakatlarda barqaror dividend modeli investorlar ishonchini oshirishda samarali hisoblanadi. Biroq IMF tavsiyalarida iqtisodiy noaniqlik sharoitida qoldiq model ko‘proq moslashuvchan deb baholanadi.

Muallifning pozitsiyasiga ko‘ra, O‘zbekiston sharoitida kombinatsiyalashgan model maqbul hisoblanadi. Ya’ni, kompaniya minimal barqaror dividend darajasini kafolatlab, ortiqcha foydani

reinvestitsiyaga yo‘naltirishi kerak. Bu yondashuv bir tomondan aksiyadorlar manfaatini ta’minlasa, ikkinchi tomondan investitsion salohiyatni saqlab qoladi.

Statistik tahlil shuni ko‘rsatadiki, global darajada 45–55 % atrofidagi payout ratio optimal muvozanatni ta’minlamoqda. Muallifning fikricha, O‘zbekiston aksiyadorlik jamiyatlari uchun ham 30–50 % oralig‘ida differensiallashgan payout intervalini joriy etish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Bu ishlab chiqarish tarmog‘i, kapital sig‘imi va investitsion ehtiyojlarga qarab moslashtirilishi kerak.

Shuningdek, dividend siyosati korporativ boshqaruv shaffofligi bilan bevosita bog‘liq. Agar dividend to‘lash mezonlari ochiq e’lon qilinmasa, bu investorlar ishonchining pasayishiga olib keladi. Muallifning fikricha, har bir aksiyadorlik jamiyati o‘z dividend siyosatini alohida hujjat sifatida tasdiqlab, unda payout ratio chegaralari, reinvestitsiya mezonlari va qarz yuklamasi limitlarini belgilashi lozim.

Umuman olganda, tahlillar shuni ko‘rsatadiki, dividend siyosati korporativ boshqaruv samaradorligini oshirishning strategik instrumenti hisoblanadi. Biroq uni shakllantirishda xalqaro tajribani bevosita ko‘chirish emas, balki milliy kapital bozorining institutsional xususiyatlarini inobatga olgan holda adaptatsiya qilish zarur. Muallifning ilmiy pozitsiyasi shundan iboratki, O‘zbekiston aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini normativ jihatdan standartlashtirish va uni uzoq muddatli rivojlanish strategiyasi bilan integratsiyalash korporativ boshqaruv sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri bo‘lib xizmat qiladi.

1-jadval.

Korporativ boshqaruv tizimida dividend siyosatini ifodalovchi asosiy global va milliy ko‘rsatkichlar (2023–2024 yy.)

№	Ko‘rsatkich nomi	Yil	Miqdoriy ko‘rsatkich
1	Global dividend to‘lovlari hajmi	2023	1,66 trln. AQSh dollari
2	Global dividend to‘lovlari hajmi	2024	1,70 trln. AQSh dollaridan ortiq
3	S&P 500 kompaniyalari tomonidan to‘langan dividendlar	2023	550 mlrd. AQSh dollaridan ortiq
4	Rivojlangan mamlakatlarda o‘rtacha dividend payout ratio	2023	45–55 %
5	O‘zbekistonda faol aksiyadorlik jamiyatlari soni	2023	600+ ta
6	O‘zbekistonda fond bozorida aksiyalar savdo hajmining o‘sishi	2023	2022-yilga nisbatan o‘sish kuzatilgan

Manba: Janus Henderson Global Dividend Index 2024 hisobotlari, S&P Dow Jones Indices statistik ma’lumotlari, O‘zbekiston Respublikasi Kapital bozorini rivojlantirish agentligi hamda Markaziy bankining 2023–2024 yillardagi rasmiy ma’lumotlari asosida muallif tomonidan umumlashtirildi.

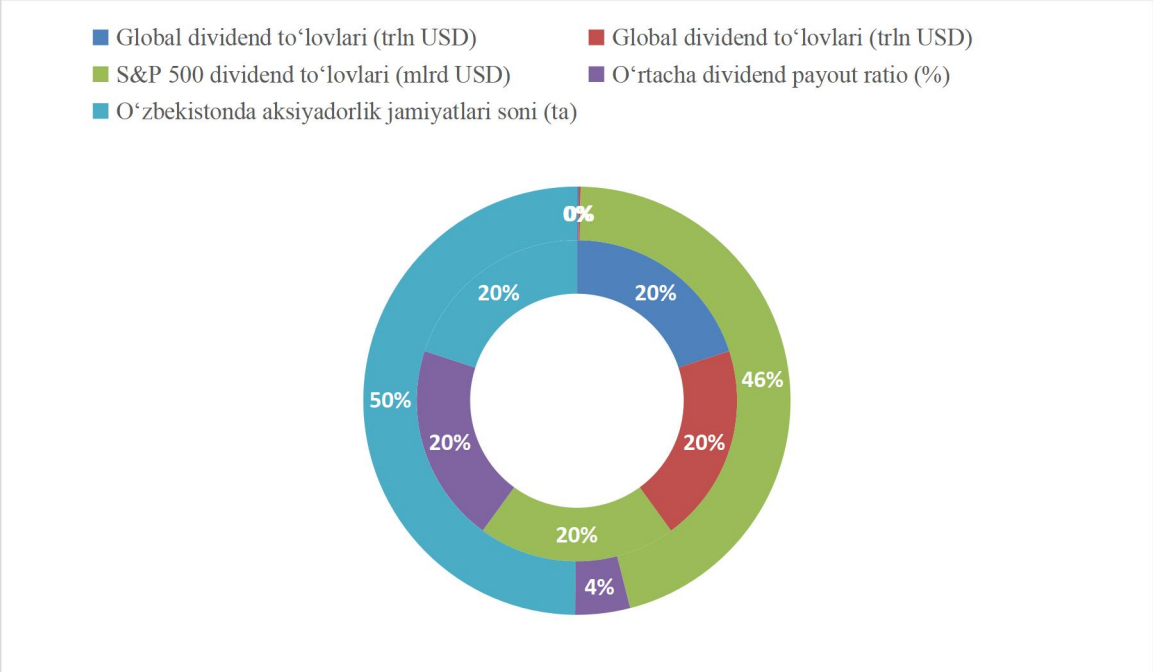
1-jadvalda keltirilgan ma’lumotlar 2023–2024-yillarda dividend siyosatining global va milliy miqyosdagi dinamikasini aks ettiradi. Janus Henderson Global Dividend Index (2024) ma’lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda global dividend to‘lovlari 1,66 trillion AQSh dollarini tashkil etgan bo‘lsa, 2024-yilda bu ko‘rsatkich 1,7 trillion dollardan oshgan. Bu o‘sish kompaniyalar sof foydasining sezilarli qismi aksiyadorlarga yo‘naltirilayotganini va dividend siyosati kapital bozorlarida barqaror daromad manbai sifatida mustahkam o‘rin egallaganini ko‘rsatadi.

S&P 500 kompaniyalari tomonidan 2023-yilda 550 milliard AQSh dollaridan ortiq dividend to‘lanishi AQSh fond bozorida dividend to‘lovlari yuqori korporativ daromadlilik va barqaror pul oqimlari bilan bog‘liqligini tasdiqlaydi. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, rivojlangan mamlakatlarda dividend payout ratio 45–55 % atrofida shakllangan bo‘lib, bu kompaniyalar foyda taqsimotida muvozanatli yondashuvni qo‘llayotganini bildiradi. Ya’ni, sof foydaning taxminan yarmi aksiyadorlarga taqsimlanadi, qolgan qismi esa reinvestitsiyaga yo‘naltiriladi.

O‘zbekiston bo‘yicha ma’lumotlarga ko‘ra, 2023-yilda 600 dan ortiq aksiyadorlik jamiyatlari faoliyat yuritgan. Fond bozorida aksiyalar savdo hajmining 2022-yilga nisbatan oshishi investorlar faolligi ortganini ko‘rsatadi. Biroq milliy miqyosda dividend payout ratio bo‘yicha o‘rtacha aniq interval shakllanmagan. Bu esa dividend siyosati amaliyotida institutsional nomuvofiqlik mavjudligini anglatadi.

Statistik tahlil shuni ko‘rsatadiki, global tajribada 45–55 % atrofidagi payout ratio kapitalni samarali taqsimlash imkonini bermoqda. Muallifning fikricha, O‘zbekiston sharoitida ishlab chiqarish tarmoqlari kapital sig‘imi yuqoriligini inobatga olib, 30–50 % oralig‘idagi moslashuvchan payout intervalini joriy etish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Bu bir tomondan aksiyadorlar daromadini kafolatlasa, ikkinchi tomondan investitsion rivojlanish imkoniyatini cheklab qo‘ymaydi.

Shu tariqa, jadvalda aks ettirilgan ko‘rsatkichlar dividend siyosati korporativ boshqaruvning moliyaviy samaradorlik, investitsion jozibadorlik va kapital barqarorligini ta’minlashdagi strategik ahamiyatini statistik jihatdan tasdiqlaydi. Dividend siyosatini optimal shakllantirish milliy kapital bozorining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

1-rasm. Korporativ boshqaruv tizimida dividend siyosatini ifodalovchi asosiy statistik ko‘rsatkichlar (2023–2024 yy.)

Manba: Janus Henderson Investors. Global Dividend Index 2024; S&P Dow Jones Indices rasmiy statistik ma’lumotlari (2023); O‘zbekiston Respublikasi Kapital bozorini rivojlantirish agentligi va Markaziy bankining 2023–2024-yillardagi rasmiy hisobotlari asosida muallif tomonidan umumlashtirildi.

1-rasmda 2023–2024-yillarda dividend siyosatini ifodalovchi asosiy global va milliy ko‘rsatkichlarning dinamikasi tasvirlangan. Diagrammada global dividend to‘lovlarining 1,66 trillion AQSh dollaridan 1,7 trillion dollardan ortiq darajaga oshgani ko‘rsatilgan bo‘lib, bu jahon kapital bozorlarida dividend to‘lovlari barqaror o‘sish trendiga ega ekanini tasdiqlaydi. Mazkur o‘sish kompaniyalar sof foydasining sezilarli qismi aksiyadorlarga yo‘naltirilayotganini va dividend siyosati investorlar uchun asosiy daromad manbalaridan biriga aylanganini ko‘rsatadi.

Diagrammada S&P 500 kompaniyalari tomonidan 2023-yilda 550 milliard AQSh dollaridan ortiq dividend to‘langanligi aks ettirilgan. Bu ko‘rsatkich rivojlangan kapital bozorlarida dividend siyosati kompaniya moliyaviy barqarorligi va investorlar ishonchi bilan uzviy bog‘liqligini namoyon etadi. Statistik jihatdan qaralganda, yuqori va barqaror dividend to‘lovlarini amalga oshirayotgan kompaniyalar aksiyalariga talab yuqori bo‘lib, bu ularning bozor kapitalizatsiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, diagrammada rivojlangan mamlakatlarda o‘rtacha dividend payout ratio 45–55 % oralig‘ida shakllangani ko‘rsatilgan. Bu ko‘rsatkich foyda taqsimotida optimal muvozanat mavjudligini anglatadi. Ya’ni, kompaniyalar bir vaqtning o‘zida ham aksiyadorlar manfaatini ta’minlamoqda, ham reinvestitsiya orqali uzoq muddatli rivojlanishni qo‘llab-quvvatlamoqda.

O‘zbekiston bo‘yicha 600 dan ortiq aksiyadorlik jamiyatlarining mavjudligi va fond bozorida savdo hajmining oshishi milliy kapital bozorida institutsional asoslar shakllanayotganini bildiradi. Biroq diagramma tahlili shuni ko‘rsatadiki, milliy amaliyotda dividend payout ratio bo‘yicha yagona standart interval shakllanmagan. Bu esa dividend siyosatini yanada tizimlashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

Muallifning fikricha, diagrammada aks etgan global tendensiyalar O‘zbekiston uchun yo‘nalish beruvchi model vazifasini o‘taydi. Biroq milliy iqtisodiyotning investitsion ehtiyojlari va kapital sig‘imi yuqori tarmoqlari mavjudligini inobatga olib, dividend siyosatini moslashuvchan model asosida shakllantirish lozim. Ayniqsa, 30–50 % oralig‘idagi differensial payout intervalini joriy etish korporativ boshqaruv samaradorligini oshirish va investorlar ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatdiki, dividend siyosati zamonaviy korporativ boshqaruv tizimining strategik elementlaridan biri hisoblanadi. Janus Henderson Global Dividend Index (2024) ma’lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda global dividend to‘lovlarining 1,66 trillion AQSh dollariga yetishi va 2024-yilda 1,7 trillion dollardan oshishi dividend siyosati kapital bozorlarida barqaror daromad mexanizmi sifatida mustahkam o‘rin egallaganini tasdiqlaydi. S&P 500 kompaniyalari tomonidan 2023-yilda 550 milliard AQSh dollaridan ortiq dividend to‘langanligi rivojlangan iqtisodiyotlarda dividend siyosati investorlar ishonchi va bozor kapitalizatsiyasiga bevosita ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatadi.

OECD va IMF tahlillariga ko‘ra, dividend payout ratio 45–55 % oralig‘ida shakllanishi foyda taqsimotida optimal muvozanatni ta’minlamoqda. Biroq tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, ushbu modelni barcha mamlakatlarga bir xil tatbiq etish samarali natija bermaydi. Ayniqsa, kapital bozori rivojlanish bosqichida bo‘lgan davlatlarda dividend siyosatini milliy iqtisodiyotning institutsional xususiyatlari asosida shakllantirish zarur.

O‘zbekiston sharoitida 600 dan ortiq aksiyadorlik jamiyatlarining faoliyat yuritishi va fond bozorida savdo hajmining oshishi dividend siyosatini tizimlashtirish zaruratini yanada kuchaytiradi. Shu bilan birga, milliy amaliyotda dividend payout ratio bo‘yicha yagona metodologik yondashuvning mavjud emasligi korporativ boshqaruv samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Muallifning ilmiy pozitsiyasiga ko‘ra, O‘zbekiston aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini takomillashtirish quyidagi konseptual yondashuv asosida amalga oshirilishi lozim:

— dividend siyosatini kompaniyaning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasi bilan integratsiyalash;

— minimal kafolatlangan dividend darajasini belgilash;

— tarmoq xususiyatlaridan kelib chiqib 30–50 % oralig‘ida moslashuvchan payout intervalini joriy etish;

— dividend siyosatini alohida korporativ hujjat sifatida normativ jihatdan mustahkamlash.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, dividend siyosatini optimal shakllantirish korporativ boshqaruv shaffofligini oshiradi, aksiyadorlar manfaatlarini himoya qiladi va kompaniya bozor qiymatini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, foydaning ma’lum qismini reinvestitsiyaga yo‘naltirish orqali investitsion salohiyat saqlab qolinadi.

Umuman olganda, maqolada asoslab berilgan ilmiy xulosa shundan iboratki, dividend siyosati nafaqat foyda taqsimoti mexanizmi, balki korporativ boshqaruv sifatini baholovchi strategik indikator hisoblanadi. Uni milliy kapital bozorining rivojlanish bosqichini inobatga olgan holda adaptatsiya qilish O‘zbekiston aksiyadorlik jamiyatlarining uzoq muddatli moliyaviy barqarorligi va investitsion jozibadorligini ta’minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Takliflar:

Statistik ma’lumotlar va amaldagi korporativ boshqaruv amaliyotidan kelib chiqib, aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini shakllantirish va takomillashtirish bo‘yicha quyidagi amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

1. Barqaror dividend siyosatini joriy etish**.** Global amaliyotda dividend payout ratio 45–55 % atrofida shakllanganini inobatga olib, aksiyadorlik jamiyatlarida ham foyda taqsimotining minimal va maksimal chegaralarini belgilash tavsiya etiladi. Bu investorlar uchun prognoz qilinadigan va barqaror daromad mexanizmini yaratadi.
2. Dividend siyosatining shaffofligini oshirish**.** Dividend to‘lash mezonlari (sof foyda hajmi, reinvestitsiya ehtiyoji, qarz yuklamasi, likvidlik darajasi) ochiq e’lon qilinishi lozim. Bu korporativ boshqaruv sifati va aksiyadorlar ishonchini mustahkamlaydi.
3. Davlat ulushi mavjud jamiyatlarda qat’iy normativ yondashuvni belgilash**.** Davlat ishtirokidagi aksiyadorlik jamiyatlarida dividend to‘lovlari bo‘yicha aniq minimal ko‘rsatkichlarni belgilash orqali byudjet tushumlarini barqarorlashtirish mumkin.
4. Reinvestitsiya va dividend o‘rtasida optimal muvozanatni ta’minlash. Kompaniyalar yuqori dividend to‘lash bilan birga uzoq muddatli investitsion loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatini saqlab qolishi zarur. Shuning uchun foydaning bir qismini majburiy ravishda rivojlanish jamg‘armasiga yo‘naltirish mexanizmini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.
5. Fond bozori infratuzilmasini rivojlantirish**.** Dividend siyosatini takomillashtirish kapital bozorining likvidligi bilan bevosita bog‘liq. Shu sababli aksiyalar savdosini faollashtirish, kichik investorlar ishtirokini kengaytirish va raqamli savdo platformalarini rivojlantirish zarur.
6. Korporativ boshqaruv standartlarini xalqaro talablarga moslashtirish**.** Mustaqil kuzatuv kengashi a’zolari sonini oshirish, audit qo‘mitalari faoliyatini kuchaytirish va moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarga (IFRS) muvofiqligini ta’minlash dividend siyosatining asosli va samarali bo‘lishiga xizmat qiladi.
7. Dividend siyosatini uzoq muddatli strategiya bilan integratsiya qilish. Dividend to‘lovlari kompaniyaning 3–5 yillik rivojlanish strategiyasi bilan bog‘langan holda rejalashtirilishi kerak. Bu qisqa muddatli manfaatlardan ko‘ra uzoq muddatli barqarorlikni ta’minlaydi.

Dividend siyosatini shakllantirishda asosiy maqsad – aksiyadorlar daromadini ta’minlash bilan birga kompaniyaning moliyaviy barqarorligi va investitsion salohiyatini saqlab qolishdir. Statistik ma’lumotlar ko‘rsatganidek, barqaror va shaffof dividend siyosati investorlar ishonchini oshiradi, kompaniya bozor qiymatini mustahkamlaydi va milliy kapital bozorining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Manbalar ro‘yxati:

1. Janus Henderson Investors**.** Global Dividend Index 2024. London: Janus Henderson, 2024. (2023-yilda global dividendlar 1,66 trln. AQSh dollari, 2024 prognozi – 1,7 trln. AQSh dollaridan ortiq)

2. S&P Dow Jones Indices. S&P 500 Dividend Aristocrats & Dividend Data 2023 Report. New York: S&P Global, 2024.
(2023-yilda S&P 500 kompaniyalari tomonidan 550 mlrd. AQSh dollaridan ortiq dividend to‘langan)
3. OECD. Corporate Governance Factbook 2023. Paris: OECD Publishing, 2023. (Dividend siyosati va korporativ boshqaruv amaliyoti bo‘yicha xalqaro tahlillar)
4. International Monetary Fund (IMF). Global Financial Stability Report 2023. Washington, DC: IMF, 2023. (Korporativ foyda, kapital bozori va investorlar xatti-harakatlari tahlili)
5. World Bank. World Development Report 2023: Finance for an Equitable Recovery. Washington, DC: World Bank, 2023.
(Moliyaviy barqarorlik va kapital bozorlar rivoji bo‘yicha ma’lumotlar)
6. O‘zbekiston Respublikasi Kapital bozorini rivojlantirish agentligi. 2023-yil yakunlari bo‘yicha fond bozori statistik ma’lumotlari. Toshkent, 2024.
7. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. 2023-yil yakunlari bo‘yicha bank tizimi va korporativ sektor statistik byulleteni. Toshkent, 2024.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2019-yil 27-apreldagi PQ–4308-son Qaror. Korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida.
9. Asian Development Bank (ADB). Asia Capital Markets Monitor 2023. Manila: ADB, 2023.